

Boğaziçi'nin birçok köşesi,
yüzyıllardan beri İstanbul'un
mesiresidir.

İSTANBUL'UN MESİRELERİ: 2

Yazan: Ertan Ünal

H İCRİ 1327 yılında Göksu mesiresinin bir sel baskını yüzünden bir süre sessiz kaldığını görüyoruz. Sürekli yağmurlar yüzünden taşan Göksu bendinin suları çevreyle beraber bütün çayırlı istilâ ettiği buraları göl haline gelmiş, ancak bu suyun çekilmesinden sonra tekrar rağbet bulmuştur.

YÜŞA TEPESİ

Istanbul'un şehirden bir hayli uzakta olmasına rağmen, rağbet gören mesirelerinden biri de Yüşa tepesiydi. Bu rağbetin sebebini, burada bulunan Hz. Yüşa'ya ait kabirde aramak gerekir. Beykoz çayırlığında yapılan lonca törenlerinden sonra buraya çıkılır. Hz. Yüşa'nın kabri ziyaret edilirdi. Yaz aylarında da İstanbul'un dört tarafından gelen halk adakta bulunduktan sonra, ağaçlar altında Boğaz'ın ve Karadeniz'in nefis manzarasını seyrederek dinlenirler, burada bulunan âb-ı hayat'tan içerek susuzluklarını giderirlerdi. Ancak Beykoz'a yaklaşık olarak 4 kilometre uzaklıkta bulunan bu tepeye çıkmak, eski devirlerde bir usul ve erkâna tâbi idi. O zamanlar Yüşa'ya tek tek gidilmez, birkaç gün öncesinden civar köylere gelinip buralarda kalınırdı. Yüşa Hazretleri'ni ziyaret günü bu köylerde mahalleleri dolaşan bekçiler tarafından bekleyenlere duyurulurdu. Sütlice'den sonra yaya veya öküz arabaları ile yolculuk başlar.

Bundan sonrasını Sermet Muhtar Alus'tan dinliyeğim:

«En keyiflisi öküz arabaları ile gidilirdi. Yanyana ayaklar ıleriye uzanık içine yan gelnir, beraberdeki nevaleler arkasına bağlanırdı. Üzerinde tente gerilirdi, güneş beyinlerde kaynamaz. Hep bir ağızdan şarkılar, türküler, medetlerle gacur gucur yola revan olunur. Yalı köyünün meşhur çayırının kenarından geçilip sola sapılır. Bir müddet gittikten sonra yine sağa çarh edip iki taraflı çınarlarla sıralanmış yol aşıldı mı, Tokat deresi denilen mahalle erişilir. İlk mola burada verilirdi. İşhâkağa çeşmelerinden ayrılalı yarım saat geçmiş.

«Yine sağa düşen güzergâhtan, kesanelik bir ormana varılır. İkinci molada bir daha saatler yoklanır. Oraya kadar 45 dakika sürmüştü.

«Altmışınca dakikada deniz yüzünden 180 metre yükseklikteki tepeye vâsil olunurdu. Dünya tabak gibi ayak altında. Bir tarafta ucu bucağı görünmeyen Karadeniz, bir tarafta boylu boyunca Boğaz, beride Marmara, adalar,

Istanbul. Ötelerde dağlar, korular. Etrafın kuş bakışı manzarasına doyabilirsiniz» (1).

Yüşa tepesine çıkan ziyaretçiler, önce Yüşa Hazretleri'nin kabrini ziyaret edip adakta bulunduktan sonra, civarda bulunan ağaçlar altında oturur, burada çıkınlar çözüdür.

180 metre yüksekliğindeki tepeye neden Yüşa adı verildiği bazı tarihçiler arasında anlaşmazlık konusu olmuştur. Bu konuda iki iddia ileri sürülmektedir. Bu iddialardan ilkinde göre, buraya Yüşa Hazretleri'nin kabri bulunduğu için bu ad takılmıştır. Diğer iddiaya göre de tepenin toprağının killi oluşu yüzünden buraya killi anlamına gelen Yuğşa sözü ad olarak verilmiş, ancak bu söz zamanla söylene söylene Yüşa şekline bürünmüştür. Bugün askeri bir bölgenin içinde kaldığı için ancak izin alınarak gidilen Yüşa tepesine, Kanunî Sultan Süleyman bir yol yaptırmış ve sık sık ziyaretlerde bulunmuştu. Tepede ayrıca Sadrâzam Said Paşa'nın eseri olan bir mescit bulunmaktadır.

BEYKOZ ÇAYIRI

Yüşa mesiresinin yanısıra Beykoz çayırları da güzel bir mesire idi. Burada II. Mahmud devrinde her yıl askeri ve diğer okul öğrencilerinin yıl gezintilerine çıktığını, kendilerine kuzu ziyafetleri verildiğini görmekteyiz.

Beykoz'un bir diğer kayda değer yeri de Tokat Bahçesi'ydi. Ünü bütün Anadolu'yu tutan bu bahçenin yapılışı hakkındaki hikâye hemen hemen İstanbul'dan bahseden bütün eserlerde yer almaktadır. Rivayete göre Fâtihten Sultan Mehmed 1458 yılında Beykoz içlerinde avlanırken kendisine, Mahmud Paşa'nın Tokat kalesini aldığı haberi getirilmiş, padişah bu haberden son derece memnun kalmıştı. Padişah bu memnuniyetini verdiği duyguyla, «Tez şurada bir hadika-i iren-nüma bina edin ve ismine Tokat Bahçesi deyin, etrafına da avlanan hayvanların muhafazası için Tokat suruna benzer bir çit çekin.» demişti. Padişahın bu emri kısa zamanda yerine getirildi. Ve Tokat Bahçesi, Boğaziçi'nde padişahların sevdiği bir mesire oldu. Fâtihten sonraki padişahlar da zaman zaman buraya gelerek hem dinlendiler, hem de avlandılar.

Beykoz'un halk tarafından ziyaret edilen bir diğer yeri de Karakulak suyu idi. Akbaba köyü yakınında olan bu kaynaktan, bilinmeyen bir tarihte su içen Karakulak Ahmed adındaki şahıs, çektiği

(1) Yüşa Tepesi, Akşam 4.10.1950.

**Adalar,
İstanbul'un
sevilen mesireleri
arasındadır.**

hastalıktan iyileşmiş, bu yüzden suyun şifalı olduğu inancı yaygınlaşmıştı. Bunun adına ithafen Karakulak suyu adı verilen kaynaktan su içerek şifa bulmak isteyen hastalar, sık sık buraya gelirlerdi.

MESİRELERDE GEÇEN OLAYLAR

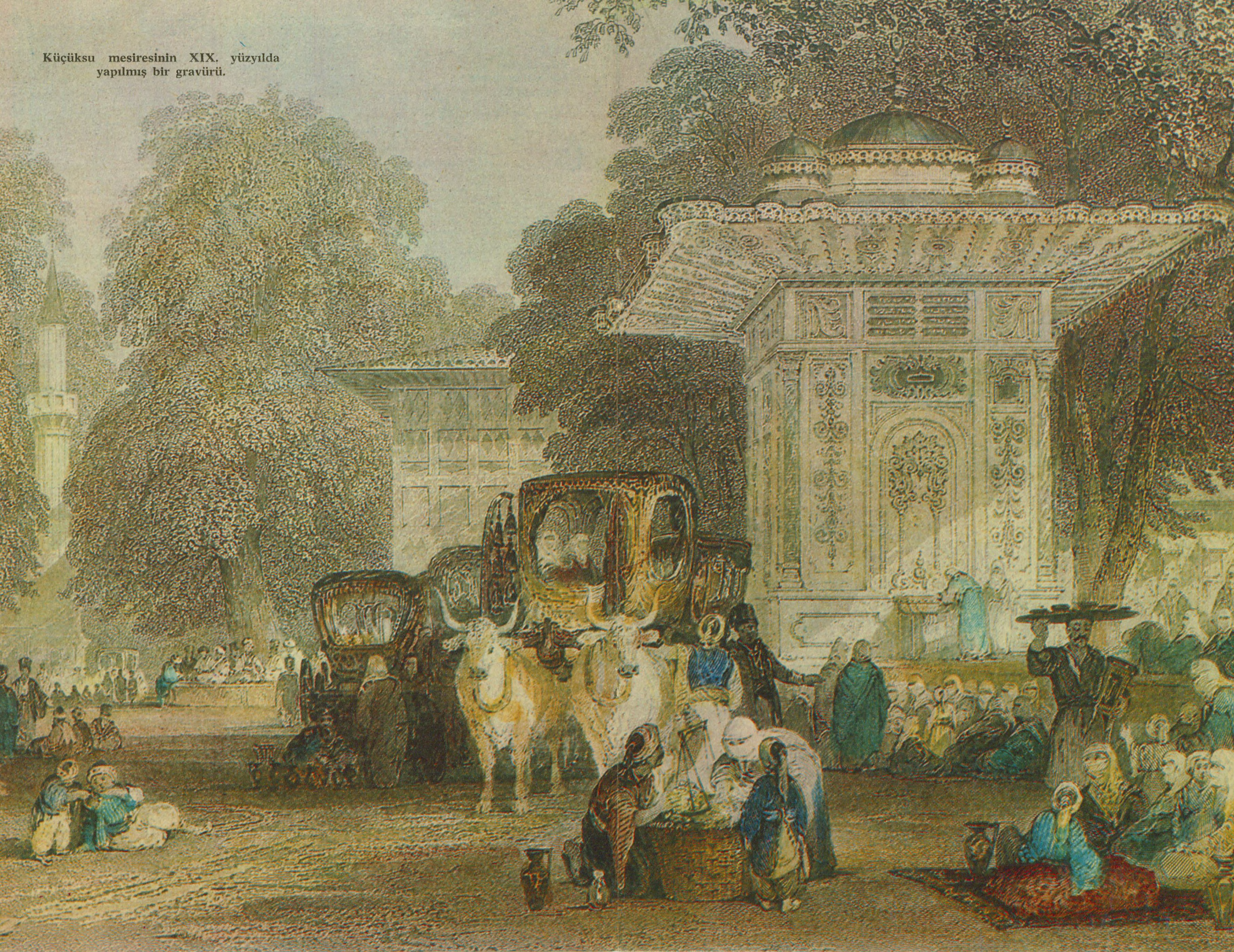
İstanbul mesireleri muhtelif yıllarda çeşitli tarihî olaylara sahne olmuştur. Bunlar arasında özellikle Lâle ve II. Mahmud devirlerinde İstanbul'un en büyük iki mesiresinden biri olan Kâğıthane başta geliyordu. Velihtların sünnet düğünleri, çeşitli ülkelerin elçilerine verilen büyük ziyafetler ve esnaf loncalarının yıllık an'anevî törenleri bir yana bırakılırsa, Kâğıthane 1808 yılında Sened-i İttifak'ın burada imzalanmasıyla ayrı bir önem kazanmıştır. II. Sultan Mahmud'un tahta geçmesinden sonra Kabakçı Mustafa isyanı dolayısıyla, devletin sarsılan otoritesini yeniden sağlamak, devletin iç durumunu düzeltmek için Alemdar Mustafa Paşa tarafından çağrılan âyan ve hanedan mensupları, Kâğıthane'de toplanmışlardı. Bunlar arasında verilen emri dinlemeyen, tab'asına haksız davranışlarda bulunarak devlet otoritesini sarsan valiler de bulunuyordu. Alemdar Mustafa Paşa'nın başkanlığında devletin ileri gelen kişilerin-

den kurulu bu topluluk birkaç gün süren bu toplantıdan sonra, 29 eylül günü Sened-i İttifak adıyla tarihe geçen anlaşmayı imzaladı. Bu anlaşma ile devlet otoritesinin valilerin keyfi tutum ve davranışlarıyla sarsılması önleniyor, valiler İstanbul'dan gelecek emirleri dinleyip yerine getireceklerine dair söz veriyorlardı.

Yine Kabakçı Mustafa isyanı ile ilgili önemli bir olay, İstanbul'un Boğaziçi'nde bulunan mesirelerinden birinde, Büyükdere çayırında geçmiştir. Baharın güzel günlerinde ve yaz aylarında kadınlı, erkekli kalabalığın iri çınarlar altında dinlendiği bu çayır 25 Mayıs 1807 günü Kabakçı isyanının patlak verdiği yer sıfatını kazanmıştı. O gün, aylardan beri orduda devam eden yenileşme hareketine, muntazam ve disiplinli bir ordu olan Nizâm-ı Cedid ordusuna karşı duyulan ilk hoşnutsuzluk duyguları açığa vurulmuş, Karadeniz Boğazı'ndaki kalelerin muhafızları çayırda toplanmışlardı. Muhafızlar, kendilerine giydirilmek istenen Nizâm-ı Cedid askerlerine ait üniformayı giymeyeceklerini, bunun için gerekirse ölümü dahi göze aldıklarını söylediler ve kendilerine baş olarak Kabakçı Mustafa'yı seçtiler. Daha sonra yine aynı yerde Kur'an üzerine yapılan yeminle Kabakçı Mustafa ve avanesi şehre doğru yürüyüşe başladılar. III.

Küçüksu mesiresinin XIX. yüzyılda
yapılmış bir gravürü.

Selim'in tahttan indirilmesi ile sonuçlanan Kabakçı isyanı böylelikle Büyükdere çayırında başlamış oluyordu.

Büyükdere çayırı, Edirne Anlaşması'yle sonuçlanan 1828 - 1829 Rus Savaşı sırasında, askerî birliklerimiz için bir sevk ve toplantı yeri olmuştur. Devrin hükümdarı II. Mahmud, o yıl Kurban Bayramı kabullerini, bu çayırda kurdurduğu bir çadırda yapmış, yine aynı yıl, yeni gelen İngiliz Büyükelçisiyle ilk defa burada görüşmüştü.

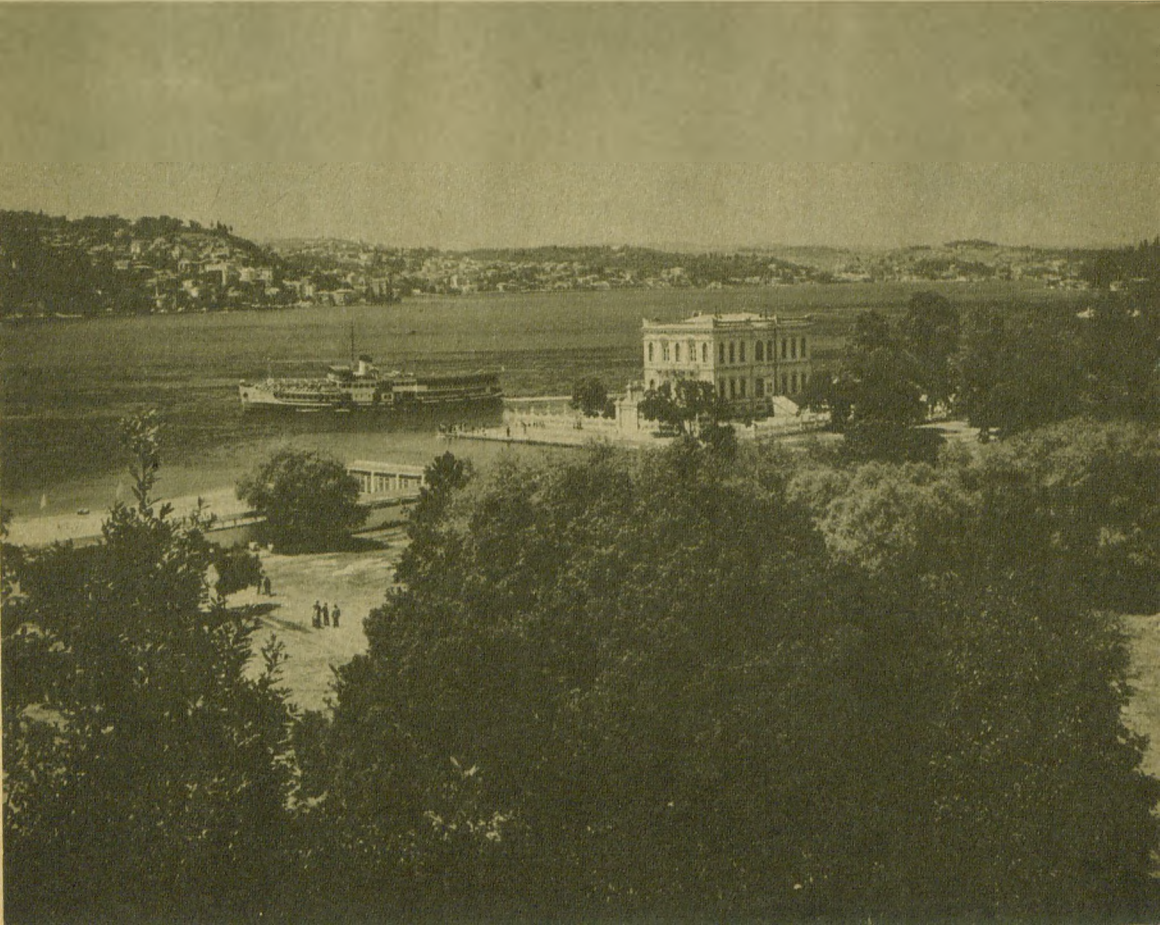
Mesirelerde tarihî olaylardan sonra halkın en çok dikkatini çeken şeylerden birisi de esnaf loncalarının yıllık, an'anevî toplantılarıydı. Her loncanın bu toplantılar için seçtiği ayrı bir mesire vardı. Meselâ Kanunî Sultan Süleyman devrinde kuyumcular Kâğıthane'de, terlikçiler ise Beykoz çayırında toplanırlardı. Bu münasebetle günlerce önceden hazırlıklar yapılır, çadırlar kurulur, bu arada o esnafın malları da sergilenirdi.

Kuyumcuların Kâğıthane'de yapılan toplantısında paha biçilemeyecek kadar değerli, çeşitli mücevherler teşhir edilir, bu

arada çıraklıktan kalfalığa, veya kalfalıktan ustalığa geçen kişilere yeni unvanları yapılan törenlerle burada verilirdi. Evliyâ Çelebi, Kanunî Sultan Süleyman devrinde yapılan böyle bir toplantıda bu güzel mesireye altı binden fazla çadır kurulduğunu, burasının bir insan denizinden farksız olduğunu zikretmektedir. Bu toplantılardan sonra, devrin padişahına nâdide mücevherler sunmak da, kuyumcular arasında yerleşmiş bir an'aneydi.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, her yıl şehrin bir mesiresinde, esnaf loncalarının peştemal kuşanma törenleri yapılırdı. Çoğunlukla Çırpıcı, Veliefendi, Kâğıthane, Fenerbahçe, Çamlıca, Göksu, Sarıyer ve Beykoz'da yapılan bu törenlerde, esnaf lonca heyeti, bütün mensuplarıyla hazır bulunurdu. Çıraklıktan ustalığa yükselcek kişinin yaptığı eserler, heyet huzuruna getirilir, yiğitbaşı bu eserleri orada bulunanlara göstererek gülbang çekerdi. Daha sonra çırak, ustaları tarafından kâhyanın önüne götürülür, kâhya çırağa mesleğiyle ilgili öğütlerde bulunduktan sonra beline, ustalığını belirten peştemalı bağ-

Küçüksu çayırı ve çevresi, İstanbul'un en sevilen mesirelerinden biridir.

lardı. Derken, davullar, zurnalar çalınmaya başlar, ortada gezdirilen bir tepsiye herkes gönlünce bir miktar para atardı. Böylece yeni ustanın sermayesi de hemen oracıkta toplanmış olurdu. Tabiatıyla bu özel töreni yalnız o mesleğin mensupları değil, aynı zamanda semt sakinleri de ilgi ve heyecanla takip etmekteydiler. İlgi ve heyecanla diyoruz, çünkü törenin bitiminden hemen sonra çayırda türlü eğlenceler düzenlenirdi. Pehlivan güreşleri, davul-zurna refakatinde yapılan gösteriler, çeşitli cambaz kumpanyaları buranın an'anevî eğlenceleriydi. Semiha Ayverdi, bu an'anevî peştemal kuşanma törenlerinin en sonuncusunun 1908'de yapıldığını, ondan sonra bu güzel âdetin kaybolduğunu «Boğaziçi'nde Tarih» adlı eserinde belirtmektedir.

Halkın toplu olarak eğlendiği mesirelerin ortak bir yanı da Hidrellez günü burarlarda yapılan eğlencelerdi. Baharın müjdecisi olarak kabul edilen Hidrellez günü mesirelerde özellikle kısmeti çıkmamış genç kızlar için özel törenler yapılır, başlarında kilit açılır, daha sonra mâniler söylenirdi. Bu mânilerden çağımızın başına kadar gelbilen bir, ikisi şöyledir:

«Yemenimin yeşilli
Sıl gözünün yaşını
Bana müjdelers olsun
Şimdi buldum eşimi»

«Yemenim turalıdır
Kenarı oyalıdır
Dostlara haber verin
Sevdiğim buralıdır»

Hidrellez günü mesireleri dolduran halk, içinde gümüş kuruşlar, çeyrekler bulunan keseleri ağaç dallarına asarak, Hızır ilyas'ın kendilerine bereket getirmesi dileğinde bulunurlardı. Büyük bahçeleri olanlar, bu an'anevî törenleri kendi bahçelerinde, olmayanlar da, mesirelerde yapmaktaydılar.

KADINLARA MESİRE YASAĞI

Bazı hafifmeşreb kadınlar yüzünden 1751 yılında Istanbul kadınlar için mesire yasağı konuldu. İstanbul'un o devirde şehirden uzak sayılabilecek bazı mesirelerinde ahlâkan sukut etmiş kadınlar, aşıklarıyla buluşup, türlü eğlenceler düzenliyorlardı. Bilhassa Çamlıca, Akbaba, Bendler, sık sık bu nevi rezaletlere sahne olmaktaydı. Bu şekilde cereyan eden bir, iki olayın açığa çıkarılması, şikâyetlerin alabildiğine çoğalmasına yol açtı. Bunun üzerine Hicrî 1164 tarihli bir فرمانla (I. Mahmud devri) kadınların ba-

zı mesirelere gitmeleri yasaklandı. Bu fermanda adları sayılan mesirelere kadın yolcu götürün arabacılar ağır cezalar verileceği belirtilmekteydi. Daha önce de «İstanbul Tarihinde Taşıt» adlı inceleme yazımızda da kısaca zikrettiğimiz bu fermanda şu satırlar yer almaktaydı:

«Nisvan taifesinden bazılarının tenez-züh ve teffrûç bahanesiyle Üsküdar'dan Kısıklı, Bulgurlu, Çamlıca ve Merdivenköyü'ne, bazıları dahi Boğaz'dan Tokat, Akbaba, Dereşeki ve Yûşa'ya arabalarla gidip ve edeb ve hayâyı atıp, envai şenaa-ti irtikâb ettikleri ihbar olundu. Bundan böyle nisvan taifesinin arabalarla bu mesirelere gitmeleri yasak kılınmıştır. Gidenlerle, onları yasağa rağmen arabalarına alıp götürcek arabacılar, yakalandıkları gibi İstanbul'dan taşraya sürüleceklerdir.»

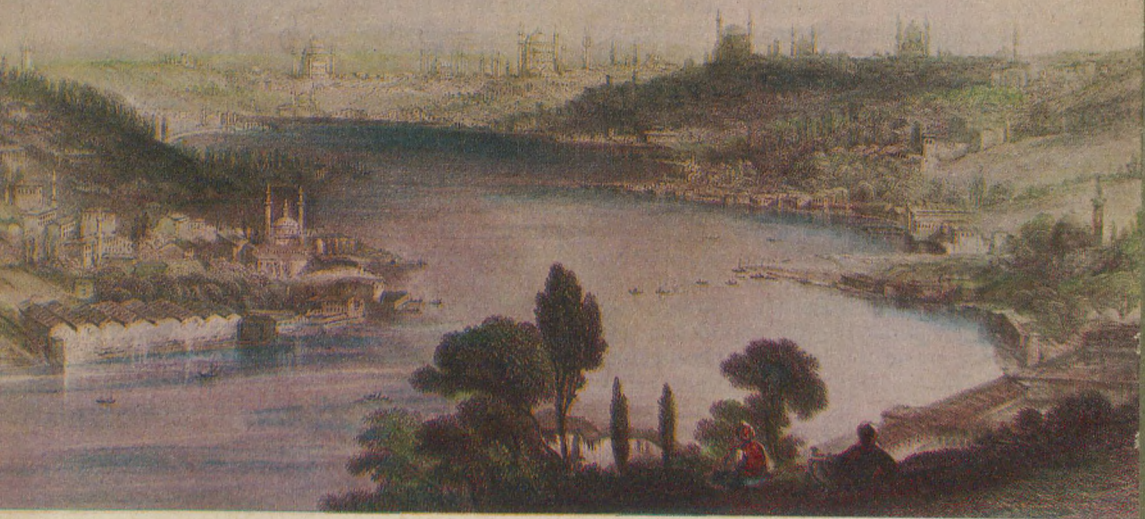
İSTANBUL'UN DİĞER MESİRELERİ

İstanbul'da bulunan diğer belli başlı mesireleri şöyle sıralamak kaabildir:

Sarıyer Mesiresi: Burada kabri bulunan Sarıbaba adındaki bir evliyanın adını alan bu mesire özellikle şifalı sularıyla ün salmıştır. Burada bulunan Çınar, Kestane ve Kızılçık sularının şifalı ve her derde deva olduğu inancı, Sarıyer'e her devirde rağbet gösterilmesine yol açmıştır. Fetihden önce Boğaz fenerinin bulunduğu ve ahalsinin balıkçılıkta hayatını kazandığı bu semt, fetihten sonra hızla gelişmiş, gerek halkın, gerek padişahların ilgisini çeken bir yer haline gelmiştir. Bilhassa kiraz mevsiminde padişahlar buraya uğramadan edemezlerdi. Padişahlar arasında başta I. Selim olmak üzere, Avcı Mehmed, IV. Sultan Murad, Sarıyer'e sık sık gelip gitmekteydiler. Bunlardan IV. Sultan Mehmed, saltanatı sırasında burada bir de av köşkü yaptırmıştı.

İstanbul halkı, Kâğıthane ve Göksu kadar olmasa bile, Sarıyer mesiresine de girdi. Hastaları olanlar, onları şifalı sulara getirmeden edemezler ve beraberlerinde getirdikleri kaplara da bu suların doldurup götürürlerdi. Sarıyer, bahçeleriyle de meşhur bir yerd. Bilhassa Çelebi Solak bahçesinin ünü bütün İstanbul'u tutmuştu. Evliyâ Çelebi'nin anlatığına göre, Sarıyer'den ayağını eksik etmeyen IV. Mehmed, buraya yaptığı gezintilerden birinde bu bahçeyi görür ve çok beğenir. Bahçe sahibini yanına çağırıp şöyle der: «Ben Hadim-ül Haremeyn olduğum halde böyle bir cennet bahçesine sahip değilim». Sultan'ın bu iltifatına çok sevinen Solak Çelebi bahçeyi kendisine hediye et-

Yerli, yabancı herkesin dinlenmek için tercih ettiği yer: Boğaziçi.

mek isterse de IV. Mehmed bu teklifi reddeder.

BÜYÜKDERE MESİRESİ

«Bu kasaba dahi II. Sultan Selim'in teferrüçgâhı idi. Bir dağlık dere içinde bina olunmuştur. Burada çınar, kavak, servi, salkım ve söğüt ağaçları vardır ki, her biri gökyüzüne ulaşmış ulu ağaçlardır. Zeminine güneş tesir etmez bir cilvegâhdır. Günagün çemenzâr sofraları, namazgâhlar ve nice akarsularla müzeyyen bir mesire-i dilârâdır. İşte böyle emsal bulunmaz mesire olduğu cihetle, yanında Büyükdere kasabası kurulup, mâmur olmuştur».

Evliyâ Çelebi'nin yukarıya aldığımız sözlerle övdüğü Büyükdere, çoğunlukla İstanbul'da bulunan yabancıların mesiresi olmuştur. XVII. asırda, burada bulunan köy, hızlı bir gelişme kaydetmiş, aranan bir mesire haline gelmiştir. 1835 yılında burada Rus, Holanda sefaretlerinin yazlık binaları ile, Rusya baştercümanının iki büyük yalısı bulunduğunu Halûk Şehsuvaroğlu, «Asırlar Boyunca İstanbul» adlı eserinde belirtmektedir. Yine Şehsuvaroğlu'nun belirttiğine göre, Büyükdere'de bulunan çeşitli sular da hayır sahipleri tarafından çeşmeler yaptırılarak halkın istifadesine sunulmuştur. Bunlar arasında da tadı en iyi olanı Kocataş suyu idi.

Büyükdere çayırında halk topluca eğlenir, bu arada yeniçerilerin Tokmak o-

yununu ilgiyle takip ederdi. Av meraklısı padişahlar için Büyükdere, bir cennetti. Buraya giden herkes yalnız Büyükdere'de eğlenmekle kalmaz, kasabaya yakın olan Belgrad köyü ve bentlere de uzanırdı. Belgrad ormanı ve bentler, bugün de İstanbul'un sevilen mesirelerindendir.

EMİRGÂN MESİRESİ

Boğaz'ın Rumeli yakasında bulunan bu mesirede, ileri gelen devlet adamlarının köşk ve yalıları bulunuyordu. Hammer, Osmanlı Tarihi'nde, XV. asırda burada bulunan ve sahibinin adına izafeten «Feridun Bahçesi» denilen bahçede, büyük eğlenceler düzenlediği ve bu eğlencelerde, saray kadınları ile birlikte devrin ileri gelenlerinden İbrahim Paşa'nın da hazır bulunduğunu zikretmektedir.

IV. Murad devrinde Emirgân'da Yusuf Paşa'ya ait köşkün geniş bahçesinde düzenlenen eğlencelere padişah da katılırdı. IV. Murad bu tür eğlencelere gelirken kıyafet değiştirdi, tanınmamaya bilhassa dikkat ederdi. Bu eğlenceler sazlı, sözlü olur, devrin musikînasaları, en yeni bestelerini burada, padişah huzurunda okurlardı. III. Selim devrinde burada devlet erkânından bazıları köşk ve yalıları yaptırıldı.

İstanbul mesireleri sadece bu anlattıklarımızdan ibaret değildir. Adalar, İstinye, Çamlıca, Fenerbahçe, Kuşdili ve Velifendi çayırıları, Yakacak ve Kayışdağı da, her devirde İstanbul'un sevilen mesireleri arasında yer almıştır.

Istanbul'un Mesireleri

Yazan: Ertan Ünal

ŞİMDİ hayal olan eski İstanbul'un kendisine has köşelerinden biri de mesireleriydi. Mevsim geldi mi, hafta tatilinin yapıldığı cuma günleri şehir halkı büyüklü, küçüklü, kadınlı, erkekli mesirelere akın ederdi. Erkekler bütün bir haftanın yorgunluğunu buralarda ulu ağaçlar altında sazlı sözlü âlemlerle çıkarırken, kadınlar da kendi aralarında hoşça vakit geçirirlerdi.

Bundan 50 yıl öncesine kadar halkın en çok rağbet ettiği mesireler arasında Kâğıthane, Emirgân, Sarıyer, Büyükdere, Göksu, Fenerbahçe, Beykoz ve Çamlıca başta gelmekteydi. Bugün çoğu tarih sayfaları içinde ve gravürlerde kalan bu eski mesireler, şarkılara, şiirlere konu olmuş, edebiyat ve folklorumuza girmiştir.

Istanbul'un en eski ve en büyük mesiresi olan Kâğıthane'ye, burada kâğıt imalâthaneleri bulunduğu için bu adın verildiğini tarihler zikreder. Fetihden önce burası Cydaris adıyla bilinirdi. İstanbul'un fetihinden sonra kalite bakımından dışardan getirtilen kâğıtlarla rekabet edemediğinden bir süre sonra burayı baruthane haline koymuşlardı.

Fetihten sonra şehrin Türkleşmeye başlamasıyla birlikte Kâğıthane de canlandı ve İstanbul'un en güzel mesiresi oldu. Muhtelif padişahlar zamanında, fakat bilhassa Lâle devrinde burada yaptırılan ka-

sır ve bahçeler, Kâğıthane'ye büyük önem kazandırdı. Lâle Devri'ne, Kâğıthane'nin altın çağı gözüyle bakılabilir. Çünkü bu devirde bu mesire, en güzel günlerini yaşamış, birbirinden güzel kasırlarla süslenmiş, halkın büyük rağbetini görmüş, ancak bu devrin sonunu ilân eden Patrona Halil isyanı, İstanbul'da pek çok yerin olduğu gibi buranın da yerle bir olmasına yol açmıştı.

YAZIN HALKIN AKIN ETTİĞİ MESİRE

Kâğıthane mesiresi, Kâğıthane deresinin iki yanında, çınar ve kavak ağaçlarının gölgelediği oldukça geniş bir alanı kaplıyordu. Hidrellez'den sonra, baharın güzel günlerinin başlamasıyla birlikte, halk kayak ve arabalarla, bazan da yaya olarak buraya akın eder, gelirken yiyeceklerini de beraber getirirdi. Ancak hemen herkes Kâğıthane'ye giderken artık gelenek haline gelmiş bir âdete riayet eder, Eyüp'e uğrayıp, Eyyüb Sultan'ı ziyaret eder, erkekler cuma namazını kılarırken, kadınlar da türbe bahçesinde beklerdi. Namazdan sonra çok geçmez, Kâğıthane bir araba ve kayak meşheri halini alırdı. Kayıkla gelenler derenin iki kenarında, arabayla gelenler ise ağaçlar altında toplanırlardı. Birbirinden gösterişli atların çektiği saltanat arabaları, öküzler tarafın-

dan çekilen, üzerinde Türk motifleri bulunan zarif koçular, burada bırakılır, kadınlar ağaç altlarına birer ikişer yerleşmeye başlardı. Derken ihramlar serilir, salıncaklar kurulur, yemek çıkınları açılır, yemekten sonra da dört köşeden çeşitli sazların sesi, nağmeleri perde perde yükselip etrafa yayılmaya başlardı. Neyler, rebablar, defler, zurnalarla, devrin güzel şarkı ve besteleri birbiri ardısına söylenirdi.

HER RENGİN BİR MÂNASI VAR

Bir tarafta şarkılar söylenirken, bir tarafta da 3 çifte, 4 çifte kayıklarla derede piyasa yapılır, feraceler, yaşmaklar ardından, çapkın bakışlar, baygın baygın iç çekmeler, nâme alıp vermeler, laf atmalar, bıyık burmalarla yeni aşklar çiçeklenirdi. Kâğıthane'de her hareketin aşk lisanında bir mânâsı vardı. Musâhib-zâde Celâl «Eski İstanbul Yaşayışı» adlı eserinde bu nevi hareketlerden bazılarını bir hikâye havası içinde şöyle anlatıyor:

«... Çeşmenin yanındaki bir kadın, elindeki incili çevresinin bir ucunu düğümleyip avucunda saklıyor, bu hareketiyle çeşmede atını sulamak bahanesiyle tema-

şayı cemâlî yâra dalan âşıkına «Temkini unutma, mevkiim müsait değildir» diyordu.

«... Yıldızlı mavi koçusunun içinde sakin sakin oturan güzel hanım, elindeki sarı fulyaları koparıp çemenler üzerine atıyor ve âşıkına, 'Senin için sararıp soldum, harap oldum, demek istiyor. Ağaca dayanıp, mahzun düşünen âşık bu itirafa mukabil siyah tahrirli, al lâleyi bir vaz'ı sadakatkârane ile kokluyor ve âteşi âşkından yanıyorum» diyordu.

Yine Musâhib-zâde Celâl'den, yırtılmış ve ortası yakılmış sarı bir mendilin «derdinden harap oldum, yandım, soldum» mânâsını taşıdığını, siyah bir bağ taşıyan bir mor menekşe demetinin, gönderenin hicranını anlattığını, al rengin aşkı, sarı rengin aşk derdini, pembenin aşk rabıtası için kullanıldığını öğreniyoruz. Daha sonraları bu sessiz, sadece bakış ve hareketlere dayanan gönüldâşlıkta Lâle Devri'nde yetiştirilen ve herbiri birbirinden güzel lâlelerin de kullanıldığı görülecektir.

Mesirenin sakinleri hiç şüphesiz ki sadece eğlenmeye gelenler değildi. Bunların yanı sıra muhallebici, dondurmacı, şerbetçi, sakız helvacı gibi türlü sanat erbabı da halkla beraber, Kâğıthane'ye giderdi. Da-

Küçüksu çayırında bir hafta sonu.

Mesreyeye giden bir araba.

ha sonraki yüzyıllarda bunlara çeşitli hokkabazlarla, cambazlar ve hayvan oynatıcıları da eklenmiştir.

Akşamla beraber, Kâğıthane — mehtaplı geceler hariç — büyük bir sessizliğe gömülürdü. Güzel, eğlenceli geçirilen bir günün tadı damakta, tatlı hâtıraları hafızalarda, salıncak çözülür, yiyecek sepetleri toplanır, dere, kayıktan görünmez bir hal alır. Kayıklar yan yana, arka arkaya ağır ağır yol alırlardı. Arabalar ise çoktan yolu tutmuş olurdu. Uzun bir araba konvoyu, başlarında sürücüleri, içlerinde güzel geçirilen bir günün yorgunluğunu taşıyan hanımlar olduğu halde, Eyüp'e kadar birlikte yol alınır, sonra oradan şehrin muhtelif semtlerine dağılırdı.

BİR İNGİLİZ YAZARI KÂĞITHANE'Yİ ANLATIYOR

Kâğıthane yalnız İstanbullular'ın değil, muhtelif vesilelerle İstanbul'a gelmiş olan yabancıların da dikkatini çekmiş, bu

güzel mesireye karşı duydukları hayranlığı çeşitli vesilelerle ortaya koymuşlardır. XIX. asrın ortalarına doğru İstanbul'a gelen Miss Julie Pardoe «Yabancı Gözüyle İstanbul» adlı eserinde Kâğıthane'den şu satırlarla bahseder:

«İstanbul'a yakın en güzel yerin Kâğıthane olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Frenkler buraya «Tatlı Sular Vadisi» derler. Bu ad şairane olduğu gibi buraya yakışıyor da.

Pırıl pırıl akan Kâğıthane deresi, vadinin yeşilliği bol bir yerinden çıkar ve yeşil çimenlerin arasında, bir gümüş tel gibi uzanır. Bir nehir kadar geniş değildir. Fakat büyüklüğü ne olursa olsun, başkent geniş bir sahasında tek akarsu olduğu için büyük bir zevk ve hayranlık konusudur.

Vadi, her taraftan yüksek ve kurak tepelerle çevrilidir. Derenin bunların arasında yemyeşil ve pırıl pırıl güneş içindeki bir köşeye öyle yan gelip sığınmış

